

Marszałek Województwa Mazowieckiego Adam Struzik

W latach 2014–2020 na polską wieś trafi ponad 42 mld euro, czyli więcej niż w poprzedniej perspektywie finansowej UE. To duży sukces negocjacyjny koalicyjnego rządu, zwłaszcza że w Brukseli szukano oszczędności i w skali ogólnej, unijny budżet na Wspólną Politykę Rolną (WPR) będzie mniejszy o około 11 proc. Uzy-

skanie kompromisu nie było łatwe, ale o tym w Polsce się nie mówi. Dzięki prowadzonym dyskusjom 5,2 mld euro przesunięto z polityki spójności na rozwój obszarów wiejskich, a II filar WPR zostanie dofinansowany z budżetu krajowego w wysokości 35 proc., czyli na rozwój rolnictwa i wsi przeznaczonych zostanie dodatkowych 13,5 mld euro. Gdybyśmy zapytali przeciętnego mieszkańca naszego kraju, z czym mu się kojarzy WPR, z pewnością w większości przypadków padłaby odpowiedź, że z dopłatami bezpośrednimi. Tworzą one efektywny system wspomagania rolnictwa i poprawy konkurencyjności polskich gospodarstw rolnych. Rzeczywiście, ten temat bywa często poruszany, wciąż jednak bez właściwego obiektywizmu – zwłaszcza przez opozycję w okresie przedwyborczym. Często zapominamy, że w 2002 r. proponowano Polsce tylko 25 proc. średniej płatności unijnej i że to Jarosław

Kalinowski – wówczas minister rolnictwa – nie opuszczał stołu negocjacyjnego aż do uzyskania korzystnej dla polskich rolników stawki. Wywalczył uzupełnienie płatności środkami krajowymi, które ostatecznie ustalono na poziomie 55 proc. średniej unijnej. Także wtedy Polska wynegocjowała największe udziały w funduszach z całego budżetu WPR na II filar. Rzadko wspomina się także, że w 2006 r., mówiący dziś o „zdradzie” działacze partii PiS, wówczas rządzącej, podważyli w ogóle sens dopłat bezpośrednich. Kompromis w sprawie unijnego budżetu wymagał odpowiedzialnych decyzji i merytorycznych dyskusji, które z natury rzadko przekładają się na medialny blask. Na szczęście liczby i fakty mówią za siebie. Dlatego wierzę, że sukces negocjacyjny to pierwszy krok w procesie efektywnego wykorzystania pozyskanych środków na rozwój rolnictwa i terenów wiejskich.

Wspólna Polityka Rolna w nowej perspektywie

Wspólna Polityka Rolna określa zasady jednolitego funkcjonowania, ochrony i wspierania sektora rolnego w krajach członkowskich UE. W ramach WPR przyjęte zostały dwa nurty działań zmierzające do zachowania i poprawy środowiska naturalnego na obszarach wiejskich, czyli:

- I filar – określający politykę rynkowo-cenną – stabilizuje rynek i podnosi produktywność (m.in. płatności bezpośrednie),
- II filar – dotyczący polityki strukturalnej – wyrównuje warunki rozwoju i zapewnia odpowiedni poziom życia mieszkańcom wsi (Program Rozwoju Obszarów Wiejskich).

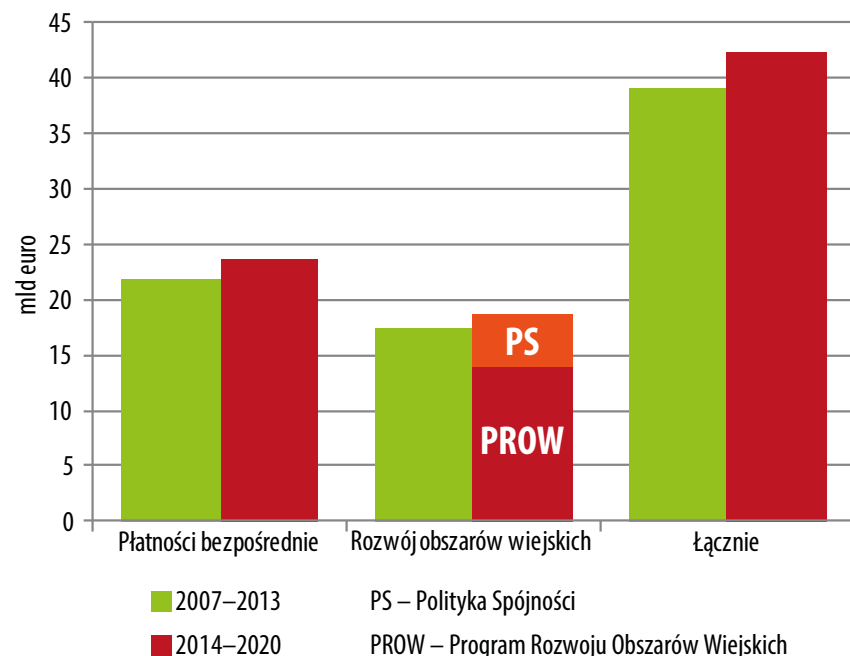
PROW 2014–2020 ukierunkowany będzie przede wszystkim na wzrost konkurencyjności rolnictwa i realizację założeń rolnośrodowiskowych w zakresie sześciu priorytetów UE, a w ich ramach m.in.:

- transfer wiedzy i innowacji (szkolenia, doradztwo) oraz nowy instrument – współpraca (zaangażowanie w projekty podmiotów naukowych i gospodarczych, służb doradczych oraz indywidualnych rolników),
- poprawa konkurencyjności rolnictwa, zwłaszcza modernizacja gospodarstw rolnych, ułatwianie wymiany pokoleniowej w sektorze rolnym poprzez wsparcie dla młodych rolników, premie dla małych gospodarstw na podjęcie inwestycji rolniczych, jednorazowe premie na rozpoczęcie działalności pozarolniczej dla właścicieli małych gospodarstw rolnych oraz wsparcie działalności gospodarczej dotyczącej świadczenia usług rolniczych,
- inwestycje dotyczące przetwórstwa i marketingu artykułów rolnych, rozwój grup

producentów rolnych i systemów jakości produktów rolnych, wsparcie budowy i modernizacji targowisk,

- ochrona gospodarstw rolnych i lasów przed klęskami żywiołowymi i katastrofami naturalnymi, przywracanie potencjału produkcji rolnej i odtwarzanie lasów w przypadku wystąpienia zjawisk o charakterze siły wyższej,
- działania rolnośrodowiskowe, z zakresu rolnictwa ekologicznego oraz zalesień, płatności na rzecz obszarów o niekorzystnych warunkach gospodarowania,
- rozwój lokalny poprzez kształtowanie przestrzeni publicznej na obszarach wiejskich, zachowanie dziedzictwa kulturowego,
- Leader – na jego realizację przeznaczonych zostanie co najmniej 5 proc. łącznego budżetu przyszłego programu.

Fundusze na rolnictwo i rozwój wsi w Polsce (w mld euro)

Środki na rolnictwo i polską wieś w latach 2014–2020

42,4 mld euro (177 mld zł)

Płatności bezpośrednie w 2014 r.

Zgodnie z projektem „Ustawy o zmianie ustawy o płatnościach w ramach systemów wsparcia bezpośredniego”, dostosowującym przepisy krajowe do rozwiązań przejściowych, w 2014 r. stosowane będą płatności:

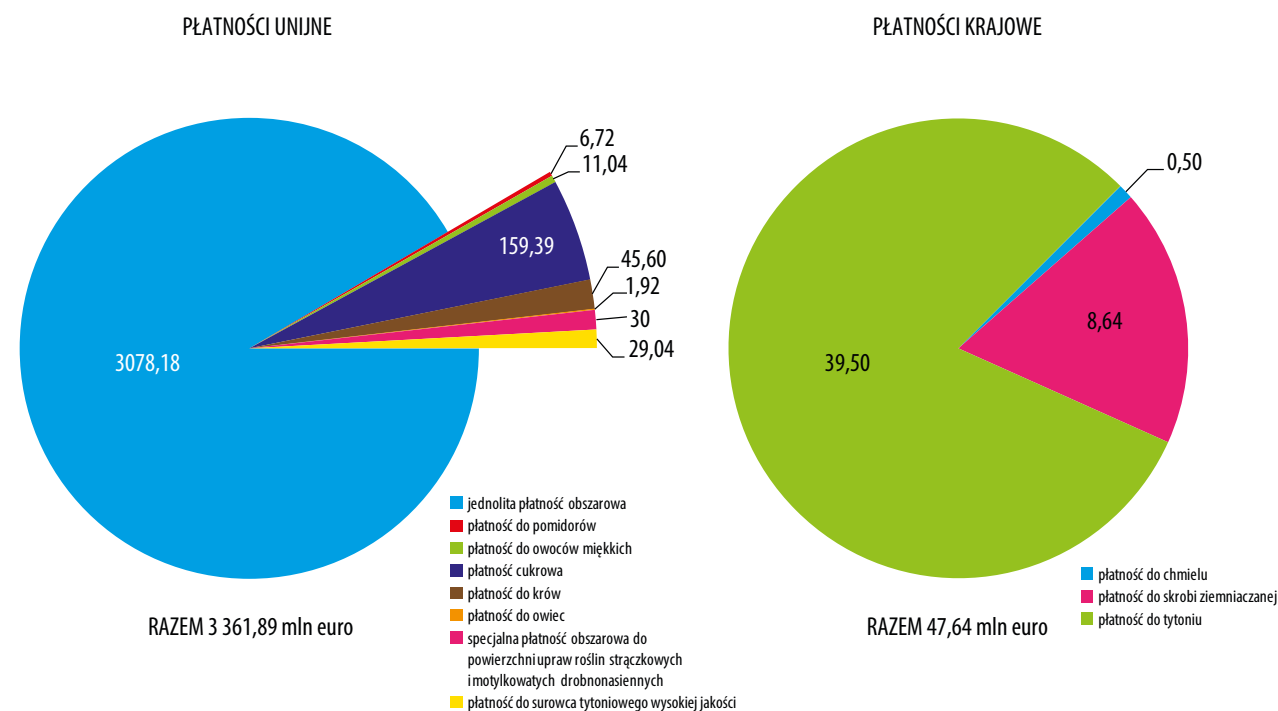
- jednolita płatność obszarowa,
- płatności oddzielne: do pomidorów, do owoców miękkich, do cukru,

- wsparcie specjalne: do krów, do owiec, do powierzchni upraw roślin strączkowych i motylkowatych drobnonasiennych, do surowca tytoniowego wysokiej jakości,
- przejściowe wsparcie krajowe – płatności niezwiązane do chmielu, skrobi ziemniaczanej i tytoniu.

Oznacza to, że wypłacane będą wszystkie rodzaje płatności realizowane w roku 2013, z wy-

jątkiem uzupełniającej płatności podstawowej (tzw. sektor I) oraz płatności do powierzchni roślin – przeznaczonych na paszę – uprawianych na trwałych użytkach zielonych (tzw. płatność zwierzęca). Nie będą stosowane zmniejszenia (modulacja płatności unijnych i mechanizm redukcji płatności krajowych), które spowodowały obniżenie płatności za 2013 r. o około 12 mln euro.

Maksymalne koperty na poszczególne rodzaje płatności w roku 2014 (mln euro)

RAZEM PŁATNOŚCI UNIJNE I KRAJOWE 3 409,53 mln euro

Płatności bezpośrednie w latach 2015–2020

W nowej perspektywie finansowej łącznie na płatności bezpośrednie finansowane z budżetu Unii Europejskiej przeznaczone będzie blisko 23,5 mld euro. Ponadto planuje się uzupełnienie płatności bezpośrednich z budżetu krajowego w wysokości około 228 mln euro (płatności chmielu, tytoniu i skrobi ziemniaczanej w 2014 r. oraz płatności do tytoniu 2015–2020). Łączne wsparcie finansowe w ramach I filara WPR wyniesie około 23,7 mld euro.

Nowe obowiązkowe elementy:

- zazielenienie (900 mln euro rocznie) – realizowane przez trzy praktyki: dywersyfikację upraw, utrzymanie trwałych użytków zielonych (TUZ) oraz utrzymanie obszarów proekologicznych (EFA),
- płatność dla młodych rolników (do 2 proc. kwoty rocznej koperty krajowej) – dla osób fizycznych, których wiek w roku składania wniosku nie przekracza 40 lat, limit powierzchniowy dla przyznawania płatności ma się zawierać w przedziale od 25 do 90 ha (nie dotyczy sytuacji, gdy wsparcie przyznawane jest w formie płatności ryczałtowej).

Fakultatywne elementy płatności bezpośrednich:

- związane z produkcją (do 15 proc. koperty krajowej, o ile na wsparcie upraw roślin wysokobiałkowych przeznaczone zostanie co najmniej 2 proc. tej koperty) – przyznawane, gdy określone typy rolnicze lub sektory rolnictwa mają szczególne znaczenie gospodarcze, społeczne lub środowiskowe i znajdują się w trudnej sytuacji. Wsparcie może trafić do sektorów i rodzajów produkcji, takich jak: zboża, nasiona oleiste, rośliny wysokobiałkowe, rośliny strączkowe, len, konopie, ryż, orzechy, ziemniak skrobiowy, mleko i przetwory mleczne, nasiona, mięso baranie i mięso kozie, wołowina i cielęcina, oliwa z oliwek, jedwabniki, susz paszowy, chmiel, burak cukrowy, trzcina cukrowa i cykorja, owoce i warzywa oraz zagajniki o krótkiej rotacji. Będzie stosowane wyłącznie, by stworzyć zachętę do utrzymania obecnych poziomów produkcji oraz w granicach określonych limitów ilościowych opartych na ustalonych obszarach, płonach lub liczbie zwierząt,
- dla małych gospodarstw (maksymalnie 1250 euro na gospodarstwo) – zastąpi

wszystkie inne formy wsparcia w ramach „standardowego” systemu płatności. Rolnicy uczestniczący w systemie nie będą objęci kontrolą norm i wymogów wzajemnej zgodności i zostaną zwolnieni z konieczności stosowania praktyk w zakresie zazielenienia,

- wsparcie krajowe (od 75 proc. poziomu przejściowego wsparcia krajowego z 2013 r. – w roku 2015, do 50 proc. – w 2020 r.) – dla państw, które w nowej perspektywie zdecydują się kontynuować system jednolitej płatności obszarowej (SAPS). Decyzję o stosowaniu wsparcia należy podjąć do 31 marca roku, za który miałyby zostać ono przyznane. Wspierane mogą być sektory, które uzyskiwały przejściowe wsparcie krajowe w 2013 r., w przypadku Polski to tzw. sektor I, który obejmuje ważniejsze rośliny uprawne, sektor chmielu, skrobi ziemniaczanej, tytoniu oraz upraw paszowych na trwałych użytkach zielonych (płatność zwierzęca).

Wdrożone też zostaną przepisy w zakresie:

- aktywnego rolnika – aktualizowana obowiązkowa lista podmiotów wyłączonych ze wsparcia – podmioty administrujące lotniskami, wodociągami, stałymi terenami sportowymi i rekreacyjnymi,

świadczące usługi przewozu kolejowego i w zakresie obrotu nieruchomościami. Państwa członkowskie będą mogły uzupełniać tę listę oraz usuwać podmioty dodane. Przedsiębiorstwa z listy uznawane są za aktywne, jeśli:

- suma uzyskiwanych przez nie płatności bezpośrednich stanowi co najmniej 5 proc. dochodów z działalności pozarolniczej,
- ich działalność rolnicza nie ma charakteru marginalnego,
- głównym założeniem działalności podmiotu jest działalność rolnicza.

Zasad tych nie stosuje się do podmiotów, które otrzymują płatności nie większe od określonej przez państwo członkowskie kwoty – nieprzekraczającej 5 tys. euro;

- redukcji płatności – w wysokości co najmniej 5 proc. kwoty jednolitej płatności obszarowej powyżej 150 tys. euro i przeniesienia tych środków na działania realizowane w ramach II filaru WPR. Państwo członkowskie może zdecydować, że redukowana kwota płatności będzie obliczana po uwzględnieniu kosztów zatrudnienia ponoszonych przez rolnika. Można zdecydować o niestosowaniu redukcji w przypadku wprowadzenia płatności redystrybucyjnej i wykorzystania na ten cel powyżej 5 proc. koperty krajowej.

Średni poziom płatności bezpośrednich 2014–2020 to 240 euro/ha

Program rolnośrodowiskowy w 2014 r.

Na obecnych zasadach przyjmowane będą tzw. wnioski kontynuacyjne (około 108 tys.). Zostanie także przeprowadzony, na zmienionych zasadach, nowy nabór.

Planowane zmiany:

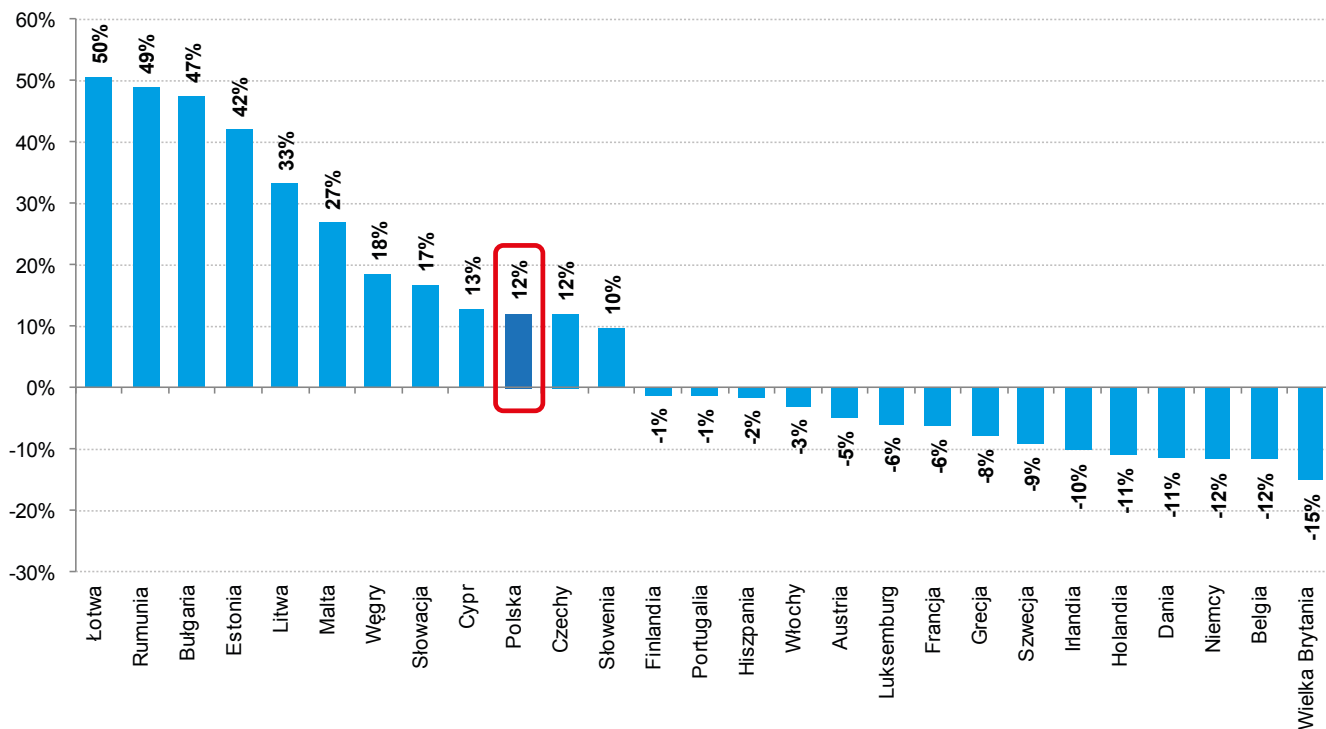
- zastosowanie degresywności oraz limitu powierzchni wspieranej:
 - w przypadku pakietu 1 „Rolnictwo zrównoważone”, płatność rolnośrodowiskowa będzie przyznawana w wysokości 100 proc. za powierzchnię od 0,1 ha do 20 ha,
 - w przypadku pakietów przyrodniczych na obszarach Natura 2000 oraz poza tymi obszarami oraz w pakiecie 8 „Ochrona gleb i wód”, płatność będzie przyznawana w wysokości 100 proc. za powierzchnię do 10 ha i 50 proc. za powierzchnię powyżej 10,1 ha do 20 ha,
 - w przypadku pakietu 2 „Rolnictwo ekologiczne”:
 - dla upraw rolniczych 100 proc. za powierzchnię do 20 ha i 50 proc. za powierzchnię od 20,01 do 30 ha,
 - dla trwałych użytków zielonych 100 proc. za powierzchnię do 15 ha,
 - dla upraw warzywnych 100 proc. za powierzchnię do 15 ha i 50 proc. za powierzchnię od 15,01 do 30 ha,
 - dla upraw zielarskich, sadowniczych i jagodowych: 100 proc. za powierzchnię do 10 ha;
- w odniesieniu do pakietu „Rolnictwo ekologiczne” proponuje się:
 - wprowadzenie warunku produkcji zarówno w okresie przestawiania gospodarstwa na metody ekologiczne, jak i po tym okresie,
 - objęcie wymogiem wprowadzenia do obrotu co najmniej 50 proc. produkcji ekologicznej lub w okresie przestawiania, udokumentowanego fakturami bądź innymi dokumentami.

W przypadku upraw sadowniczych proponuje się:

- weryfikację minimalnej obsady dla drzew i krzewów owocowych, np. dla jabłoni – 800 szt./ha. Jednocześnie uzasadnionym jest uwzględnienie istniejącej obsady w przypadku „starych sadów” prowadzonych na podkładkach wegetatywnych silnie lub bardzo silnie rosnących,
- wprowadzenie warunku owocowania upraw sadowniczych,
- obowiązek utrzymania sadu (wraz z minimalną obsadą) przez 2 lata po zakończeniu zobowiązania,
- uznawanie za działanie siły wyższej szkód wyrządzanych przez zwierzynę dziką,
- w przypadku stosowania zabezpieczeń przed żerowaniem zwierzyny dzikiej. Jako zabezpieczenia uznaje się: grodzenia sadów, stosowanie repelentów, stosowanie trzech palików, owczej wełny.

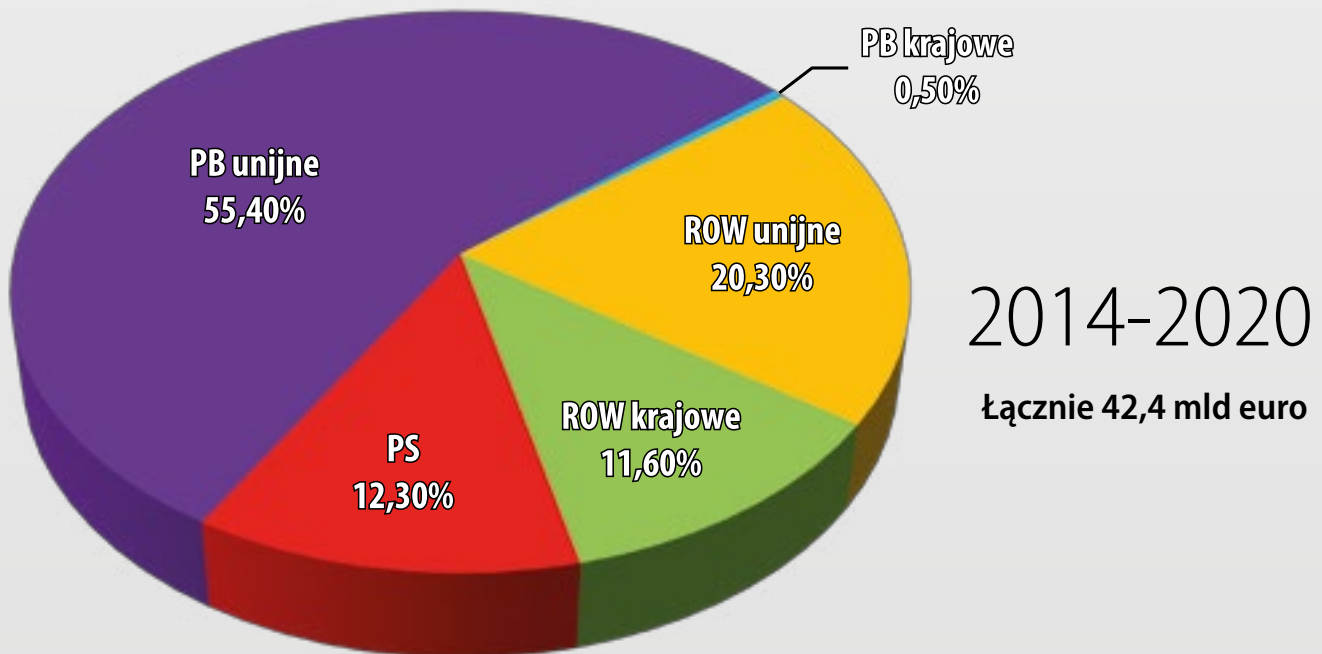
W przypadku płatności do trwałych użytków zielonych w rolnictwie ekologicznym, planuje się wprowadzenie obowiązku posiadania zwierząt utrzymywanych ekologicznie (tj.: bydła, owiec, koni i kóz), tzn. w sposób zgodny z przepisami o rolnictwie ekologicznym.

Zmiana łącznych kopert PB i ROW w latach 2014–2020 w porównaniu do lat 2007–2013

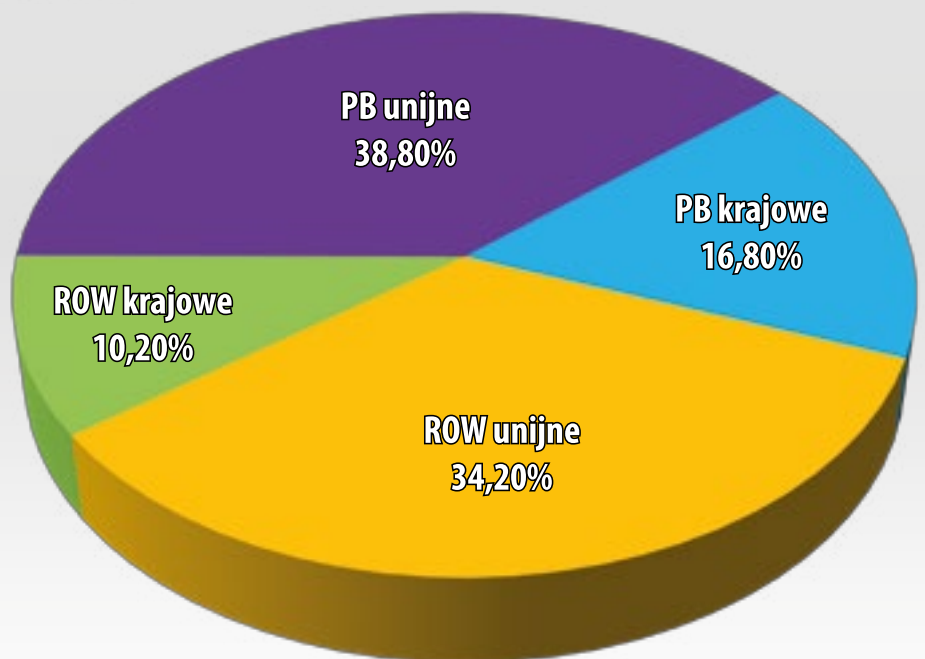

WOJEWÓDZTWO MAZOWIECKIE

Zestawienie łącznych środków na rolnictwo i obszary wiejskie
w poszczególnych perspektywach finansowych

2007-2013
Łącznie 39,2 mld euro

Legenda:

PB – płatności bezpośrednie
ROW – Rozwój Obszarów Wiejskich
PS – polityka spójności